CSALÁDTÖRTÉNETI FOLYÓIRAT

Matrikula

A Magyar Családtörténet-kutató Egyesület kiadványa
XI. évfolyam 1. szám, 2021

Szabó Előd:
Belterjesség vagy endogámia?

Berecz Krisztián:
A sarudi betyárok

Soós Ferenc:
Egy falu keletkezésének kalandos története, Borota (Bács-Kiskun megye)

Dr. Barsi Béla:
Egy Zala megyei Horváth és Paller család nyomában
(Dr. Horváth Zoltán emlékére)

Fortepan/Négyesi Pál

Matrikula

A Magyar Családtörténet-kutató Egyesület kiadványa

koordinator@macse.hu

Felelős kiadó: Reicher Péter

Szerkesztő: Szabó Előd, Mincsik Veronika

Szaklektor (számítástechnika): Lerch János

Nyelvi lektor: Mincsik Veronika

Megjelenik évente négyszer: március, június, szeptember és december hónapokban. A kiadvány szabadon és csakis díjmentesen terjeszthető. Kéziratokat a szerkesztő e-mail címére várunk legkésőbb a megjelenési hónap elsejéig. A cikkek tartalmáért, beleértve a cikkhez kapcsolódó képanyagot is, a szerzők felelnek.

XI. évfolyam 1. szám

ISSN 2063-0077

© MACSE 2021

TARTALOM

Szabó Előd:
Belterjesség vagy endogámia? 3

Berecz Krisztián:
A sarudi betyárok 6

Soós Ferenc:
Egy falu keletkezésének kalandos története, Borota (Bács-Kiskun megye) 10

Dr. Barsi Béla:
Egy Zala megyei Horváth és Paller család nyomában (Dr. Horváth Zoltán emlékére) 13

Szerzőink figyelmébe 22

Belterjesség vagy endogámia?

Szabó Előd (szaeltan@gmail.com)

Mostanában több helyről hallhatjuk, hogy a régi időkben – éspedig főleg falun – nagy volt a belterjesség. Van, aki ezzel magyarázza a mai betegségeket, rendellenességeket, beteg gyermekeket, a korabeli gyermekhalandóságot és van, aki a soknak vélt ikerszülést is. Mivel ez a városi legenda is eddig csak szájról szájra tudott terjedni, az online, facebookos világban viszont egy-egy életszerűtlen, alap nélküli, torzított vagy általánosító kijelentésre a későbbiekben akár „iskolákat alapíthatnak", mindenképp szánni kell időt a vélekedések és nem kellő vizsgálódás szülte általánosítások ellenvéleményezésére.

Szerencsére ma már vannak olyan kutatások, amelyekre lehet ez irányban támaszkodni. Ennek ellenére a hangzatos általánosítások jellegüknél fogva könnyen terjednek és elkezdtek beivódni a laikus köztudatba – értve ez alatt az érintett térségeket is.

A településfeldolgozó kutatásaim során képződött eredmény kifejezetten alkalmas arra, hogy ezt a kérdést akár több ezer ma élő őseire nézve megvizsgáljuk, úgy döntöttem, hogy írnom kell a kérdésről.

A használt családfa-szerkesztő programban több tízezer különböző korokban élt személy felmenőit tudom analizálni kifejezetten az ősvesztés (több ágon azonos felmenők) jelenlétének vizsgálatára. Még ilyen jellegű kimutatást nem készítettem ugyan, számadatokkal, arányokkal nem tudok szolgálni, de 13 éves tapasztalatomat át tudom adni.

Valóban létezik egy bizonyos – döntő többségben egészséges keretek közt zajló – átgondolt, logikus és következetes, sőt szükséges (!) endogámia, ami nem több, nem kevesebb puszta nemzetségi és környékbeli, azonos valláson és nemzetiségen belüli egészséges endogámiánál és semmiképp nem írható le az inkább pejoratív értelmű belterjességgel. Érdekes hozadék, hogy ezek a közelebbi-távolabbi rokonházasságok teszik igazán érdekessé a genealógiát.

Munkám során ezekre mindig odafigyeltem, sokszor megvizsgálva az édes-, másod- és harmadunokatestvérek közti házasságok leszármazottainak további sorsát (gyermekszám, életidők, sok esetben a ma élőket is ismerve). Ez által – ha számokkal nem is szolgálhatok – van egy rálátásom, mennyire gyakori, és mennyire aggasztó vajon ez a típusú endogámia.

A ránézésre kimondott "belterjesség" szóra jó példa egy elhangzott állítás, amit úgy döntöttem, gyorsan ki is vizsgálok.

Az egyébként jóhiszemű állítás a következő volt: a szóban forgó község „*95%-át 3 családnév* alkotja és *mindenki* rokon már a 4. generációnál".

Szerencsére ilyen esetben a Family Search keresztelési mutatója segítségével gyors, viszonylag pontos, de mindenképp reprezentatív felmérést, számolást lehet végezni.

A valóságban a 3 család a falu 47%-át teszi ki (és nem a vélt 95%-át). Az állítás azon része, hogy „mindenki rokon a 4. generációnál" nagyon szubjektív, attól is függ, mit nevezünk rokonnak. Ha úgy értjük, olyan szinten már rokon, hogy a köztük való házasodás már egészségtelen lenne, akkor ez is egy nyilvánvaló túlzás, hiszen a házasságok nagy részét ez érintené.

Jellemzően ott erősödhet fel a belterjesség vélelmezése, ahol egy-két családnévből nagyszámú leszármazott él. A tapasztalat viszont

azt mutatja, hogy ezek az azonos vezetéknevű családok sokszor távolabbi, vagy éppen meg sem határozható rokonsági fokon állnak egymással és a település más családnevű lakói is közelebbi rokonai, mint ők. Ennek oka, hogy az akár 500-600 évvel ezelőtti közös ős már nyilván jóval az anyakönyvezés kezdete előtt helyben élt és ágaik sokkal jobban eltávolodtak egymástól, mint az egyébként családnévből ránézésre nem felfedhető esetleges leányági rokonaitól.

Tehát nem feltétlen azok egymás legközelebbi rokonai, akik azonos vezetéknevet viselnek.

vicces, ám inkább büszke és a nemzetségi összetartozásra célzó kijelentések addig voltak egészségesek, amíg nem terelődtek át negatív irányba: a belterjesség, a betegségek és sajnos sokak szemében ennél súlyosabb vádak irányába...[1]

Fenti példából látható tehát, hogy az emberi (népi) túlzás alapjáraton két-háromszoros, minden rossz szándék nélkül is – és ez igaz lehet az élet más területére is.

Házasságok ugyan előfordulnak első unokatestvértől kezdve minden fokú rokonságig.

	sorszám	gyermek	apa		kora	anya		kora	házszám
1906.08.07	117	Bulyáki Sándor	Bulyáki Gergely	ref	42	Tarcsa Róza	ref	31	253
1906.08.04	118	Bulyáki Piroska	Bulyáki Gergely	ref	26	Tarcsa Róza	ref	19	307
1906.08.07	121	Bulyáki Erzsébet	Bulyáki Gergely	ref	37	Tarcsa Róza	ref	37	112

Példa extrém névazonosságra Nagyecseden

Három különböző azonos nevű család gyermekei majdnem mind ugyanazon a napon születnek.

Továbblépve: a korabeli személyekre, családokra nem adathalmazként kellene gondolnunk, hanem ugyanolyan gondolkodó és felelősségteljes emberekként, mint mi, a leszármazottaik vagyunk.

A korbeli házasságok sem úgy köttettek, mint a kémiában az összerázott kémcsőben létrejövő véletlenszerű kötések, inkább csak olyan kapcsolódások jöttek létre, amelyek összeillettek.

Őseinket nem zavarta meg a hasonló vezetéknév, hiszen ők nem családfát kutattak, hanem tudták, tudatában voltak annak, kinek kije az illető. Csupán a „nagy számok törvénye alapján" nem házasodott össze két közeli rokon, mondván, hogy már elfogytak a távolabbi rokonok.

Természetesen ők maguk is hozzájárultak a legendák ébresztéséhez, hiszen akár a vásárokban, rokonlátogatáskor a szomszéd falvakban biztosan szívesen beszéltek úgy falujukról, mint ahogy ma is, hogy tudniillik „nálunk mindenkit így hívnak", „a fél falu az", „nálunk mindenki rokona mindenkinek".

Ezek a „népetimológiásan" túlzó, félig-meddig

De még egy elszigetelt helyen sem voltak kénytelenek, vagy kötelesek rokonokkal házasodni, ha nem akartak, vagy nem kényszerítették őket, vagy nem volt rá jó okuk. A Szatmár megyei Nagyecseden sincsen extrém rokonházasságok sorozata, pedig ott aztán a rengeteg azonos névből és a korabeli Ecsedi láp miatti elzártságból egyből erre gondolhatnánk.

A gyermekhalandóságot is gondolták már az

[1] Itt említenék meg egy másik legendát, miszerint régen hetedíziglen ismerték a rokonságot. A bűvös hetes számból is látszik, hogy ez egy ezotériába hajló hiedelem és a „régen minden jobb volt" típusú legendák része. Valóban voltak, akik, ha nem is tudták, de dokumentálva volt a családban a leszármazás. Általánosságban ez ugyan úgy nem igaz, ahogy ma sem. Már viszonylag késői példa ugyan, de valamit elárulhatnak a korabeli állapotról az 1900-as évek eleji állami anyakönyvek, ahol sok esetben a saját nagyszülei nevére sem emlékszik a bejelentő. A legszerencsésebb esetben is állagosan 3-5 generációról tudnak adatot (nevet) mondani a leszármazók és ezek közt is előfordulnak hibás berögzülések, korabeli félreértések okozta torzulások.

állítólagos belterjességgel magyarázni. Kitűnnek egyes családok, amelyek esetében 12 gyerekből sem nő fel egy-kettőnél több. De olyanok is, akik egy gyermeket sem veszítettek el. Ezen szülők felmenőit vizsgálva eddig nem találtam feltűnő összefüggést az ősvesztés és a gyermekhalandóság, mint ahogy az ikerszülés közt sem.

Természetesen még további és bővebb vizsgálatokat lehetne végezni ez ügyben, hogy számokkal is alátámasztható legyen, amit most még csak tapasztalatokra alapozok.

Álljon itt végül egy olyan állítás, amit családfakutatóként akár elfogadni is nehéz lehet. Sajnos (vagy szerencsére) a DNS vizsgálatok szerint előfordulhat, hogy már a szépapánktól (5. generáció) sem öröklünk génszakaszokat, annak ellenére, hogy a valós felmenőnk. Nem matematikailag feleződik ugyanis minden generáció genetikája, hanem szinte véletlenszerűen és ennyi idő (vagyis inkább 5 keveredés) alatt „kikophat" egy valamikori szépapa összes jellemzője, mire hozzánk érne... Ez a tény tovább árnyalja akár a teljesen közeli rokonházasságok jelentőségét is.

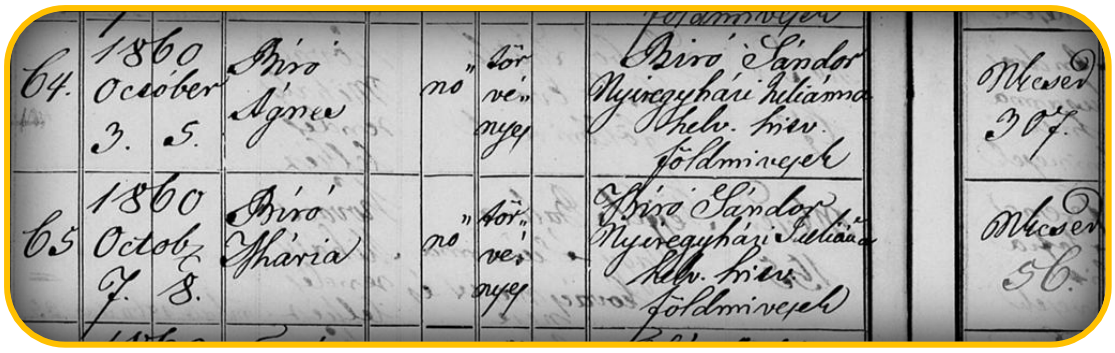

Még egy példa a szélsőséges névazonosságra Nagyecseden, immár csak két azonos családdal.
A gyermekek itt sem ikrek.

A sarudi betyárok

Berecz Krisztián (kriszberecz@gmail.com)

Ha betyárokat említjük, akkor mindenkinek Rózsa Sándor, Vidróczki Márton, Sobri Jóska, Savanyú Jóska, Zöld Marci, Sisa Pista vagy Angyal Bandi neve jut eszébe. Mellettük voltak még szép számmal más híres, vagy kevésbé híres betyárok, a Wikipédián találunk is róluk egy felsorolást[2]. A betyárokról és tetteikről rengeteg népdal, vers, regény foglalkozik, egyfajta kultusz alakult ki a személyük iránt. A népköltészetben a betyárok általában a szegényeket segítő, a gazdagokat kifosztó egyfajta nemeslelkű banditák, hősök, akiket előbb-utóbb a tragikus végzet elér és börtönben vagy a hóhér kezei között végzik.

A valóságban a betyárok élete nem volt meseszerű. Egyesek a házak oldalát kiásva lopták el az élelmet, mások elhajtották a marhákat, ellopták a lovakat, útonálló zsiványok voltak, sokuk még gyilkolt is. Leginkább kisebb bandákba verődve raboltak, garázdálkodtak, nagy területeket jártak be, több vármegyében vagy egyeseket országosan is körözték. Álnév, illetve gúnynév rejtette valódi személyazonosságukat, azonban pár év alatt elfogták őket, és börtönbe kerültek vagy kivégezték őket.

Théodore Valerio: Betyárok a kocsmában és a börtönben[3] (1853)

A családfakutatásom során két sarudi ősömnél láttam az anyakönyvekben bejegyezve, hogy az állapotuk betyár. Először engem is elfogott a romantikus érzés, hogy vannak betyár őseim. Vajon miket tettek? Kirabolták a földesurakat, segítették a szegényeket? Vagy egyszerű tolvajok voltak? Lehet, hogy fosztogattak, gyilkoltak? Akasztófára való gazemberek voltak? Ezen utóbbiak már nem annyira hízelgőek az őseimre nézve.

Az egyik ősöm, Rajzinger (Reisinger) András volt, akit 1846-ban, egyik lányának a keresztelési bejegyzésében az állapota rovatban betyárként neveznek. A másik ősöm, Csörgő József volt, akit az egyik fiának halotti bejegyzésében neveznek betyárnak. Különösen ez utóbbi gondolkodtatott el. Ugyanis Csörgő József fia egy hetes korában hunyt el, a keresztelési bejegyzésben József még nem volt betyár, csak egyszerű lakos. Lehet, hogy egy hét alatt követte el valami bűnt, ami miatt

[2] https://hu.wikipedia.org/wiki/Bety%C3%A1r (letöltés dátuma: 2020 augusztus)

[3] kép forrása: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bety%C3%A1rok_kocsm%C3%A1ban_%C3%A9s_b%C3%B6rt%C3%B6nben.jpg?uselang=hu (letöltés dátuma: 2020 augusztus)

betyár lett? Valójában nem, ugyanis Csörgő József hónapokkal a gyermeke születése előtt elhalálozott. Persze lehet, hogy Csörgő Józsefet összetévesztették valakivel, mert akkoriban sok Csörgő nevezetű ember élt a faluban. Rajzinger András esetében többször nem találkozunk a betyár bejegyzéssel, 1846 után még négy gyermeke született, sajnos egyikük sem érte meg e felnőtt kort, András pedig 1883-ban halt meg Sarudon 68 éves korában tüdőgyulladásban.

Rajzinger András lányának keresztelési bejegyzése[4]

A fenti keresztelési anyakönyvi bejegyzésben láthatjuk, hogy Rajzinger András mellett másokat is betyárnak neveznek. Jobban megvizsgálva az anyakönyveket azt vettem észre, hogy a betyár bejegyzést csak 1843 decembere és 1847 év vége között használták, leginkább a keresztelési anyakönyvben. A keresztelési anyakönyvekben 28 személynél találunk betyár bejegyzést, egy helyen egymás után hetet is, „az" vagyis ugyanaz jelöléssel.

A keresztelési anyakönyvekben a következő személyekre használták a betyár bejegyzést: 1843. decemberében Tankovics (valójában Sztankovics) János; 1844-ben Német János, Tóth Ferenc, Németh Mihály, Mihics János, Gál Imre (nemes betyár volt), Pócs János, Pócs András, Kovács Mihály, Pócs József, Németh János (másik ember), Csörgő János; 1845-ben Nagy András, Vizes Gergely; 1846-ban Kovács József, Rajzinger András, Ördög József, Sütő József, Seres József, Daragó Gáspár; 1847-ben Pócs József, Csörgő István, Sebestyén Jakab, Mazug József, Soltész János, Csörgő Albert, Nagy József, Demeter Gáspár.

A házassági anyakönyvben csak két bejegyzés van 1844-ben: Nagy János özvegy és Bukoviszky Ferenc özvegy emberek voltak betyárok.

A halotti anyakönyv másodpéldányában öt bejegyzés van: 1843-ban betyár volt Sztankovics János (ugyanaz a személy, mint a keresztelésiben), Demeter Gáspár (ugyanaz a személy, mint a keresztelésiben); 1844-ben Csörgő Albert (ugyanaz a személy, mint a keresztelésiben), Csörgő Albert (másik ember), és Csörgő József.

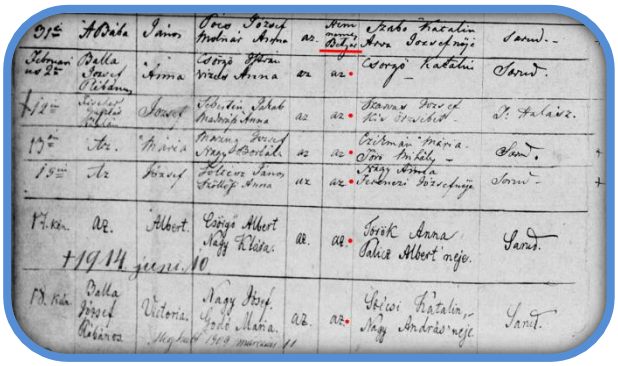

A sarudi betyárok az 1847. évi keresztelési anyakönyvben[5]

Egy kicsit soknak tűnik nekem a Sarudon élő betyár emberek száma. Ha ők tényleg olyan betyárok voltak, mint Rózsa Sándor, akkor Sarud egy banditáktól hemzsegő, rossz hírű falunak kellett volna lennie az 1840-es években. Azonban nem volt az. Jobban belegondolva, sarudi betyárokról még senki sem hallott.

Az anyakönyveket vizsgálva feltűnt nekem, hogy 1843 novemberéig mindenkinek az állapota paraszt volt, esetleg nemes[6]. 1843 decemberétől

[4] Familysearch.org, filmszám: 623715, 142. kép

[5] Familysearch.org, filmszám: 623715, 143. kép

[6] Sarudon kevés nemes élt, a XIX. századra egyes nemesek elveszítették a címüket és paraszti sorba süllyedtek

hirtelen nagyon változatos bejegyzéseket találunk: nemtelen gazda vagy röviden gazda, nemtelen juhász, nemtelen dohányos, zsellér, béres, lakos, kerülő, ritkán nemes gazda, illetve nemtelen vagy nem nemes betyár, nemes betyár, vagy csak röviden betyár. 1843 decembere előtt a juhász, vagy dohányos embert is parasztnak jelölték az anyakönyvben. 1848 januárja után megmaradt a részletes állapot jelölés, azonban a betyár szót már nem használták. Ráadásul nem is voltak következetesek a betyár jelzőt illetően, mert sok esetben, mikor a keresztelési anyakönyvben valakit betyárnak hívtak, a gyermeke halotti anyakönyvében nem volt az[7], vagy éppen fordítva, illetve pár évvel később már nem használták ugyanarra a személyre a betyár állapotot. A többség, akiket betyárnak nevezetek, nem kóborolt a megyében vagy az országban, végig Sarudon lakott, a későbbiekben is ott születtek gyermekeik, és ott is haltak meg sokszor idős korukban[8]. Nem volt állnevük, nincs nyoma, hogy börtönbe kerültek volna, hogy bűnözők lettek volna.

Fent Pócs András 1844-ben betyár, lent Pócs András 1847-ben házas zsellér[9]

Fent Seres József 1845-ben földműves, lent Seres József 1846-ban betyár[10]

[7] Pócs József gyermeke János 8 hetesen halt meg, a halottiban Józsefnél nem szerepel a betyár jelzés; Soltész János fia József 6 naposan halt meg, a halottiban Jánosnál sem szerepel a betyár jelzés

[8] Kivétel pl. a 2. képen látható Ördög József, aki Szentistvánra költözött

[9] Familysearch.org; filmszám 623715; 135. és 144. kép

[10] Familysearch.org; filmszám 623715; 137. és 142. kép

Akkor miért nevezték őket betyárnak? Mintha a betyár fogalmát nem használták volna abban az értelemben, mint ahogy mi most használjuk. A választ Küllős Imola Betyárok könyve című művében találtam meg. A betyár szó a nyelvünkben oszmán-török eredetű, „eredeti jelentése: dologtalan suhanc, nőtlen legény, akinek sem állandó munkája, sem földje nincs; melléknévként korhely, munkakerülő, állandó foglalkozás nélküli”[11]. A betyár szó első hazai felbukkanása a „XVIII. század 40-es éveiből valók, részint erre a jövőmenő alkalmi életformára utalva – kb. napszámos, időszaki munkás jelentéssel - … minden rossz mellékíz nélkül.”[12] A Magyar etimológiai szótár szerint a betyár kifejezést „régebben értették idénymunkásnak, semmiházinak, csavargónak, cselédnek, zsellérnek, hajóvontatónak, még fogadott gyermeknek is.”[13] Küllős Imola megemlíti, hogy a betyár kifejezést a kb. a XIX. század közepéig használták eredeti jelentésében[14], és a „betyár szó a XVIII. század fordulójától fokozatosan töltődik fel a mai útonálló, rabló, zsivány, tolvaj, haramia jelentéstartalmakkal.”[15] A megváltozott fogalom terjedését pedig elősegítették az irodalmi művek[16] és főleg a népi költészet, amelyekben a betyár egyre inkább a szegényeket védő hős, aki a törvény és a gazdag urak szemében bűnös volt.

Tehát kik is voltak valójában a sarudi betyárok? Nem voltak sem tolvajok, sem rablók, sem népi hősök, akik az uraságok ellen fordultak. Időszaki munkások, napszámosok, zsellérek

[11] Küllős Imola: Betyárok könyve. Budapest, Mezőgazdasági Kiadó. 1988. 24 p.

[12] Küllős Imola: i. m. 25 p.

[13] https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-etimologiai-szotar-F14D3/b-F1794/betyar-F18B0/ (letöltés dátuma: 2020. augusztus)

[14] Küllős Imola: i. m. 25 p.

[15] Küllős Imola: i. m. 26 p.

[16] pl.: Móricz Zsigmond: Betyár; Móricz Zsigmond: Rózsa Sándor a lovát ugratja; Krúdy Gyula: Rózsa Sándor; Tömörkény István: Betyárlegendák; Kemény Gyula: A puszták réme stb.

voltak, a falu legszegényebb lakói. Lehet, hogy szegénységükben egyesek elkövettek valamilyen csekélyebb bűntettet, mondjuk tyúkot loptak, vagy verekedtek a kocsmában, azonban a többség becsülettel végezte a dolgát és tűrte a szegények sorsát. Gál Imre is, aki bár nemesi származású volt, a család a XIX. századra elszegényedett, és alkalmi munkákból tartotta el magát, zsellérként élt, így 1844-ben nemes betyárként került bele az anyakönyvbe. Később azonban már tudott magának egy kevés földet vásárolni, és földes gazdává vált.

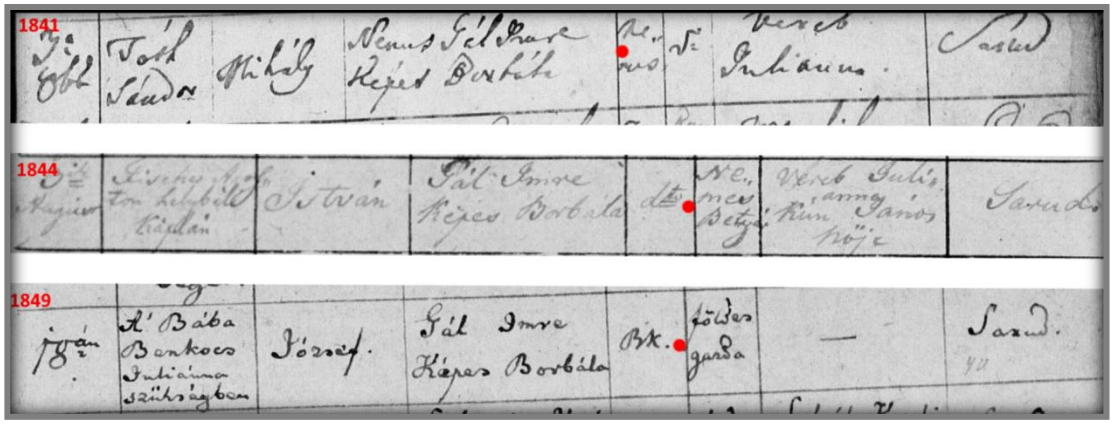

Egy falu keletkezésének kalandos története

Borota (Bács-Kiskun megye)

Soós Ferenc (fsoos@t-online.hu)

„Néppárti” írói álnéven az alábbi cikk jelent meg az *Alkotmány* című újság 1902. szeptember 27-ei számának 7. oldalán:

Egy falu keletkezése.

— A Bácskából. —

Reich Salamon bajai lakos megbízást adott vagy két év előtt Kovács, Lesták és Bán nevű három úrnak, hogy a Rém bácsmegyei községhez tartozó Borota pusztán elterülő és közel 4000 katasztrális holdat kitevő birtokát mint közvetítők eladják és pedig részletekben. Állítólag négy hó alatt kellett a megbízás értelmében az üzletet végrehajtani. Ezen négy havi idő alatt Kovács, Lesták és Bán urak a birtoktest értékesebb részét elárusították és hogy az üzlet a tulajdonossal perfektuálható legyen, a megmaradt részt ők hárman a tulajdonos Reich Salamontól megvették és azóta mint tulajdonosok folytatják az eladást kisebb-nagyobb részletekben.

Hogy a vállalkozás jobban sikerüljön, egy mérnökileg kimért és utcákra osztott területén 600 négyzetöles házhelyeket is árusítottak, kihirdetvén a szomszédos községekben, hogy egy rendes falu lesz ott azon a helyen. Tényleg fel is épült már vagy 200 kisebb-nagyobb ház és Kovács ur büszke önérzettel elnevezte a falut a saját becses nevéről Kovácsfalvának. Ráíratta ezt a nevet a faluról készült mappára és a szófogadó nép így is nevezi a falut.

Ezen tüneményszerű bácskai új falu egyebek közt arról nevezetes, hogy lakosai letelepedtek ugyan, de a telepítésről szóló 1894. évi V. törvénycikk rendelkezései egészen mellőzve lettek. Senki sem tudja, hogy ki adott Reich Salamonnak vagy Kovács, Lesták és Bán uraknak engedélyt a falutelepítésre? Ez azonban csak hagyján, hanem fontos az a kérdés, hogy ki és miből látja el ezen falut a legszükségesebb kulturális intézményekkel?

Azt még értem, hogy a telepitő urak mért nem építenek templomot, iskolát, plébániát, kisdedóvót stb.; mert olvasván a telepitésről szóló gyatra törvénycikket, látom, hogy az a magánbirtokost csakugyan nem kötelezi arra, hogy telepeseinek a szükséges középületeket felépítse; de az már érthetetlen, hogy ama bizonyos Kovácsfalva megalapítói tudni sem akarnak a törvény ama rendelkezéséről, mely szerint «a telepitő tartozik a telepítési terület kiterjedésének legalább 5 százalékát ingyen közcélokra átengedni; e terület megosztandó a községi jegyző, a pap, a tanító, iskola, kisdedóvó és a község között.» Így szól a törvény.

Kovács, Lesták és Bán urak pedig azt mondják, hogy ez rájuk nem szól; mert ők, úgy mondják, egyáltalán nem telepítettek, hanem földet árultak részletekben, eleinte mint közvetítők, utóbb mint tulajdonosok. Igaz, hogy falu is épült az ő volt birtokukon, de hát ebben ők nem hibáztathatók, sőt dicséretet érdemelnek, hogy jutányos áron adták a házhelyeket. Arról persze bölcsen hallgatnak, hogy azon terület, amelyen ők a házhelyeket kimérték, másképp nem is lett volna értékesíthető, lévén az sivár sárga homok.

Ők tehát nem telepítettek, hanem összetoborzottak egy falura való embert, adtak nekik pénzért házhelyeket és egyéb szántó és szőlő-földeket. Az emberek letelepedtek maguk és a falu megépül a telepítők nélkül.

Arra voltam kíváncsi, hogy mit szól ezen logikához a közigazgatás? Felvilágosítottam a telepeseket, hogy jelentsék fel ügyüket és bajukat a vármegyei alispánnak. Meg is tették; de bizony ezzel nincsenek előrébb, válasz sem jött a feljelentésre.

Mint a nép őszinte barátja tudni szeretném, hogy ki és hol ítélnék meg uj falunak a törvényes igazságot? Hova forduljon a nép, amely most már szomorúan látja, hogy nincs temploma, nincs iskolája?

Azt olvastam az Alkotmányban, hogy Zboray néppárti képviselő úr nagylelkűen segít az ilyen gyámoltalanokon. Legyen kegyes tanácscsal szolgálni.

Néppárti.

Borota község családkönyvének összeállításán dolgozom, ezért választ kerestem a cikkben leírtakra: az anyakönyvekben van-e nyoma Kovácsfalva megnevezésnek és ki az a Kovács, Lesták és Bán nevű három úr. Az első kérdésre hamar megtaláltam a választ, Jánoshalma egyházi keresztelési anyakönyvében két esetben *Kovácsfalva* szerepel lakhelyként (1901. augusztus 13. és 1901. szeptember 13.). A polgári anyakönyveket ekkor Rémen vezették, ott az addig is használatos Borota puszta megnevezés található. Az új település létrejöttének nyomát látjuk 1902-1910 között az anyakönyvekben, amikor *Borota puszta újfalu*, vagy *Borota újfalu* megnevezést használtak.

Borota 1910-ben lett közigazgatásilag önálló település. Az itt élő emberek írásos emlékei a 13. századig vezetnek vissza. A terület jó

adottságai miatt mindig is éltek itt emberek, ha nem is településszinten, de szórványosan minden bizonnyal. Lakott hely létezését bizonyítja két középkori templomra vonatkozó adat és építészeti maradványok is. Az egyik templom a mostani falutól dél-délnyugatra (Kápolnai tábla), a másik a falutól nyugatra eső területen állt. A Kápolnai táblában régészeti feltárásokat is végeztek, de csak azt tudták rögzíteni, hogy egy elpusztult faluhely temploma állt ott. A másik középkori templom helyét egy 1768-as térképen is feltüntették a falutól nyugatra eső területen, azonban a régészek nem tudták pontosan azonosítani. A történelem során megtapasztalt nagy fegyveres konfliktusok és a természeti csapások több esetben elnéptelenítették, de mindannyiszor életre kelt, újból betelepült. Legújabb kori kalandos történetéről a bevezetőben írt újságcikk mesél, de a *Kovács, Lesták* és *Bán* nevű három úr kilétét nem volt egyszerű kideríteni.

A cikkben szereplő személyek azonosak a Dunapataji Takarékpénztár Rt. alkalmazottai közül az alábbiakkal:

Lesták Ödön vezérigazgató (Dunapatajon jegyző, dunapataji vadásztársaság elnöke, anyakönyvvezető, Kunszentmiklós-dunapataji helyi érdekű vasút Rt. igazgatósági tagja), **Bán M. Sándor** pénztárnok, **Kovács János** ordasi fiókpénztár ügyvezetője.

A takarékpénztár eredménykimutatásaiból látható, hogy az ingatlanokból származó bevételeik 1900-ban megnövekedtek az előző évekhez képest, majd 1901-ben kimagasló összeget értek el, amely összeg a következő évben visszaesett. A további években is jelentős ingatlan értékesítésekkel foglalkoztak. A Borota pusztán végzett parcellázás és telekeladások előtt is végeztek már hasonló tevékenységet.

A *Szabad Föld* 1996. december 3-ai számának 4. oldalán az olvasható, hogy Csengőd pusztát Baráth Gyula csengődi, Gauzer János és Kaszai István kalocsai és Lesták Ödön dunapataji lakosok falutelepítési céllal megvásárolták. Kihirdették a birtok felosztását, és 1891-ben 1200 négyszögölenként 65 forintért eladták 80 családnak.

A *Budapesti Hírlap* 1892. május 31-ei számának 16. oldalán az apróhirdetések rovatában az olvasható, hogy Lesták Ödön három társával 1892-ben Kiskőrös környékén szőlőnek való területet értékesített.

A *Szeged és Vidéke* 1904. június 26-ai számának 19. oldalán szereplő hirdetésben előnyös birtokvételt ajánl Száján (Torontál-megye) községhez tartozó pusztaszajáni területen apróbb részletekben parcellázva Lesták Ödön és Bán G. István.

A korabeli újságokból arról is olvashatunk, hogy Lesták Ödön, Bán M. Sándor és Kovács János korábbról is ismerte egymást, politikai életben is munkálkodtak, közéleti szereplők voltak. A végzet utolérte őket, legalább is Lesták Ödönt és Bán M. Sándort.

Lesták Ödön igazgatósági tag minősége és cégjegyzési jogosultsága megszűnt a Dunapataji Takarékpénztár Rt-nél az 1907. évi február hó 10-én megtartott rendes közgyűlésről felvett jegyzőkönyv alapján (*Központi Értesítő* 1907. június 13., 1118. oldal). Lesták Ödön vállalkozásai, birtokai csődbe mentek, összes vagyonát elárverezték, bűnvádi eljárás is folyt ellene. Ezekről 1908-1927 között megjelent újságok tudósítanak (pl: *Pesti Hírlap* 1908. augusztus 25. 23. oldal, *Az Est* 1927. október 21. 5. oldal).

Bán M. Sándor. A *Szeged és Vidéke* 1907. december 21-ei számának 7. oldalán azt olvashatjuk, hogy *A pártelnök ur sikkasztott. A dunapataji takarékpénztárnál nemrég nagyobb sikkasztásnak jöttek nyomára. Kiderült, hogy Bán M. Sándor pénztáros a bűnös, aki több ezer*

koronáig megkárosította a pénzintézetet. Állásától rögtön fölfüggesztették s megtették ellene a följelentést. A vizsgálat idáig négyezer korona kárt állapított meg. A sikkasztás az egész környéken nagy fültünést keltett, mert Bán nagy szerepet játszott a társaséletben s elnöke és vezére volt a dunapataji függetlenségi pártnak is.

Kovács János Dunapataji Takarékpénztár Rt. ordasi fiókpénztár ügyvezetője (1916-ban községi jegyző) Arany érdemkeresztet kapott 1917-ben.

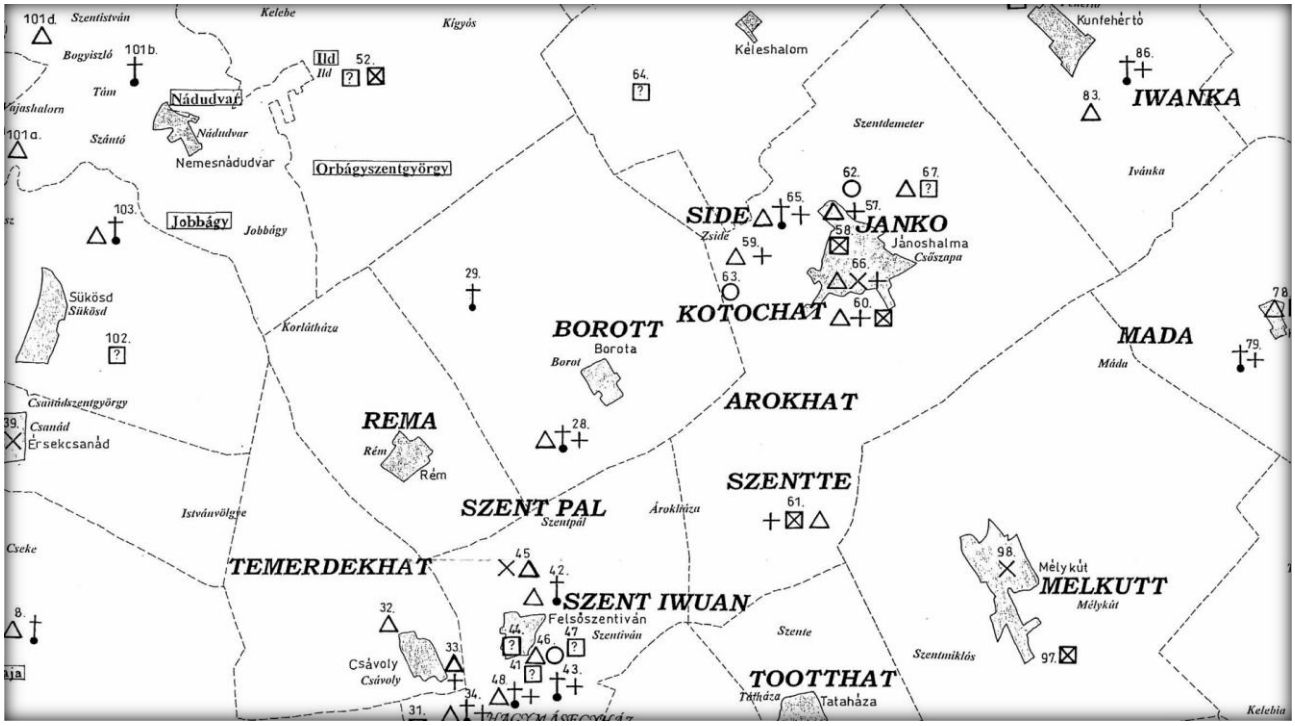

Wicker Erika: Rácok és vlahok a hódoltság kori Észak-Bácskában

PhD-disszertáció, 2006.

Önálló könyvként: Kecskemét, 2008. Térképmelléklet

(részlet)

Egy Zala megyei Horváth és Paller család nyomában

Dr. Horváth Zoltán emlékére

dr. Barsi Béla (drbarsibela@gmail.com)

Feleségem, Dr. Horváth Sarolta édesapjának, Dr. Horváth Zoltánnak apai és anyai felmenőit kutattam a Family Search *(továbbiakban FS)* segítségével, amely a XIX. század első feléig volt lehetséges, döntően Zala vármegyei matrikuláiban. De a leszármazás apai és anyai szálakon Mura, Sopron és Somogy vármegyékbe is visszavezethető. A kutatást megnehezítette a gyakori családnév, az esetleges nemességre utaló irat hiánya. Az ősök szorgos földmívesek, vagy iparosok voltak, akiknek fiai azonban tanultak és többen vármegyei tisztviselők lettek.

A Horváth család nyomában

Horváth Gyulát (feleségem nagyapját) 1872.március 21.-én keresztelték, egynapos korában.
Anyja a sormási **Pittler Anna** volt.

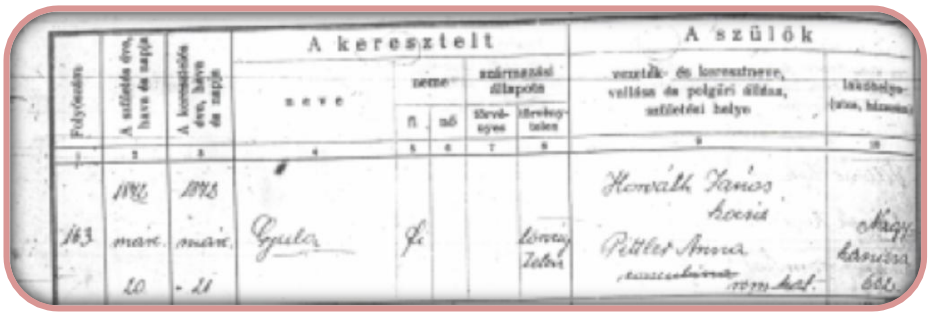

Horváth Gyula született Nagykanizsán, 1872.03.21-én (FS 4499383.film, 351. kép)

Az illegitim született Gyulát későbbi házasságkötés alkalmából törvényesítették 1876. február 13-án.
Apja, Horváth János kárpitosmester, katona volt a szabadságharc idején. **Horváth János** és **Klaszics Rozália** házasságából, Alsóbagodon született 1843. december 31.-én. Az ő testvérei voltak az 1849-ben Söjtörön (Zala megye) született Rozi, és öccse, István.

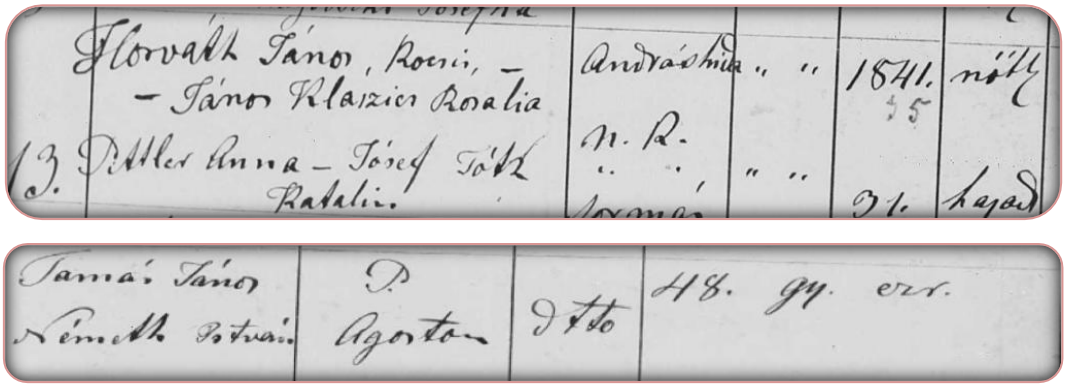

Horváth János és Pittler Anna házassága Nagykanizsán, 1876.02.13-án. (FS 8266185.film, 302. kép)

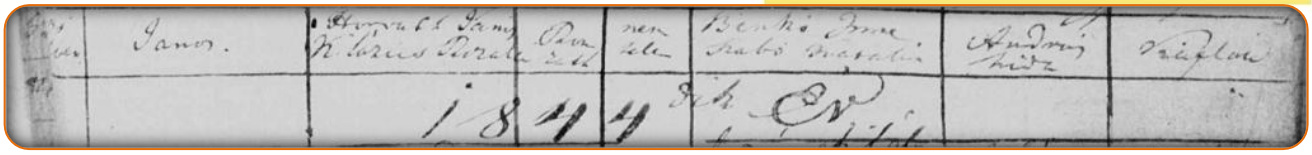

Ifj. Horváth János született 1843.12.31-én, Alsóbagodon (FS 4594492.film, 159.kép).

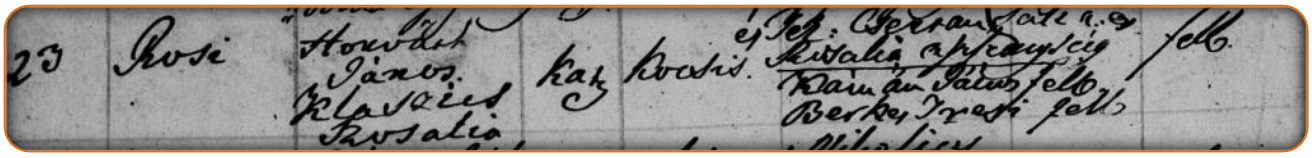

Horváth Rozália született Söjtörön, 1849.05.23-án (FS 4520455.film, 557.kép).

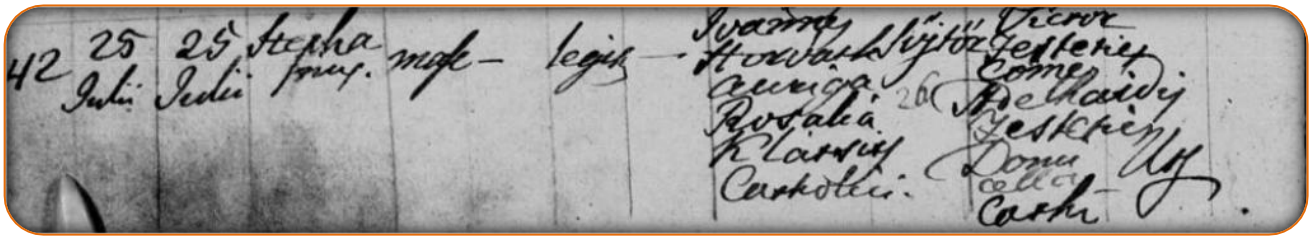

Horváth István született Söjtörön 1855.07.25.-én (FS 4520455 film 557. kép).

Horváth István keresztapja gróf Festetics Viktor, keresztanyja Festetich Adél volt amint a fenti képen látható. Klaszics Rozália Söjtörön halt meg 40 éves korában.

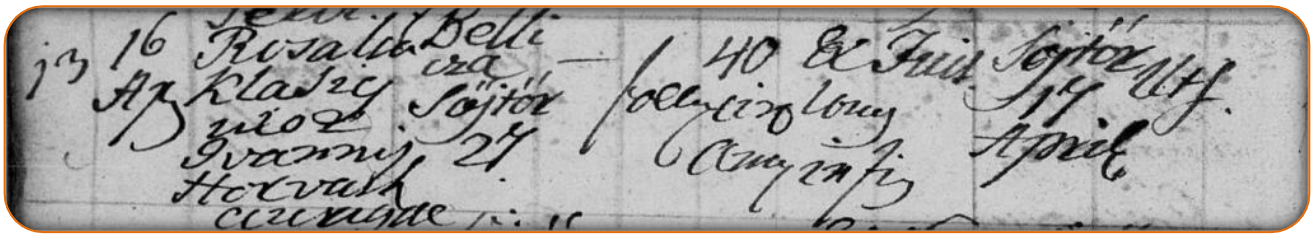

Klaszics Rozália halála Söjtörön 1857.04.16-án (FS 8116802 film 441. kép)

Amint a bejegyzésen látható Belliczából származott (ma Belica Csáktornyától keletre fekszik a történelmi Magyarország Muraköz megyéjében) amely ma Horvátországhoz tartozik.

Belicán a születések feljegyzése csak 1848 utáni évekből maradt fenn. Mindenesetre az ezt követő évek feljegyzéseiben néhány Klaszics család szerepel. A halotti feljegyzésekben fordul elő Klaszics Istvánnak felesége és két gyermeke. Mária leánya 1859.12.11-én halt meg.

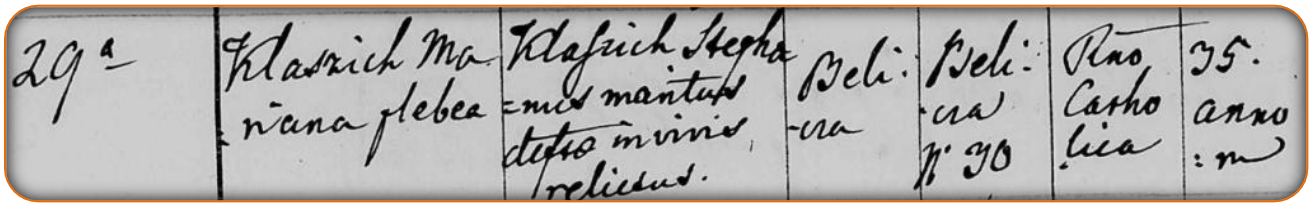

Klaszics István felesége Belicán halt meg 1869.04.15-én, 35 évesen (FS 5484404.film, 144.kép)

Klaszics István születését a fent említett okból nem sikerült megtalálni, de lehetséges volt Klaszics Rozáliával való rokonsága, aki 1817 körül született. Házasságukat 1858 -tól lehetett még keresni, de ez sem volt eredményes.

A Paller család nyomában

A Paller család megtalált legősibb felmenője **Paller Tamás,** akinek a nyomára a történelmi Magyarország Sopron vármegye Alsórámóc települése (ma Burgenlandban Unterrabnitz) plébániájának feljegyzéseiben bukkantam. A halotti feljegyzésekben szerepel az 1830.05.19-én 22 éves korában meghalt Mária, aki Paller Tamás telepes és **Haspel Terézia** lánya volt. Tehát 1808-ban született.

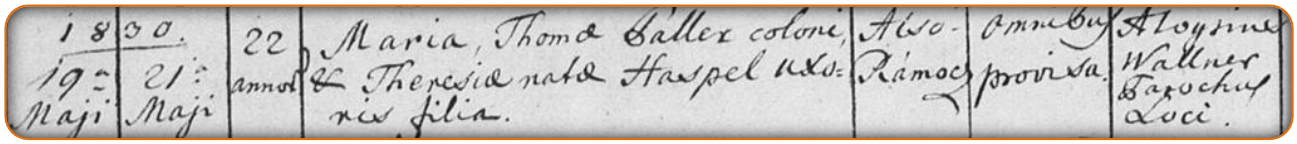

Paller Mária halotti bejegyzése Alsórámócz (FS 4675463.film, 31.kép).

Paller Mária és apja matrikulája feltalálására lehetőség nem nyílt mert csak 1827-től vezettek a plébánián egyházi anyakönyvet, azonban apja halotti feljegyzésének kutatására igen. Apja, Alsórámóczon halt meg 53 évesen, 1829.július 25-én, és eszerint 1776-ban született.

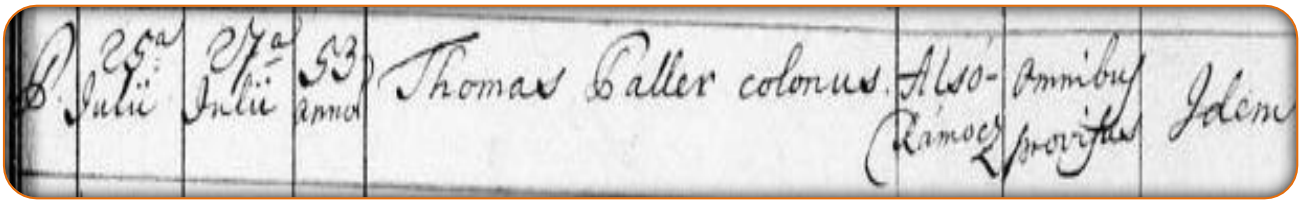

Paller Tamás halotti bejegyzése Alsórámócz (FS 4675463.film, 28.kép)

Paller Tamásnak leányán kívül még egy, a családi iratokból ismert Tamás nevű fia, és 51 éves korában – 1827.03.20-án – egy József keresztnevű fia is született.

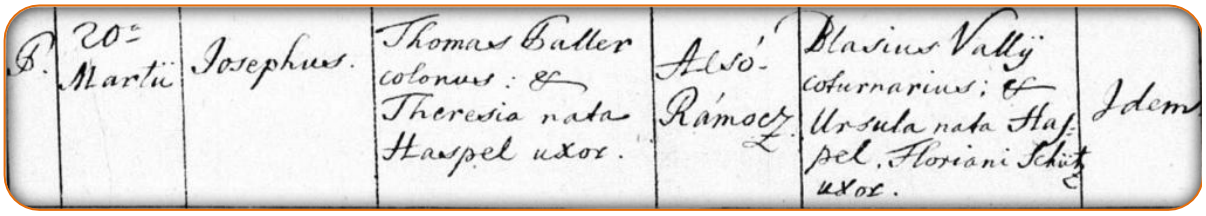

Paller József születése 1827.03.20-án, Alsórámócz (FS 4675463.film, 6.kép)·

Felesége, Haspel Terézia 61 éves korában, 1853.09.10-én halt meg Répcefőn (Schwendgraben), tehát 1792-ben született.

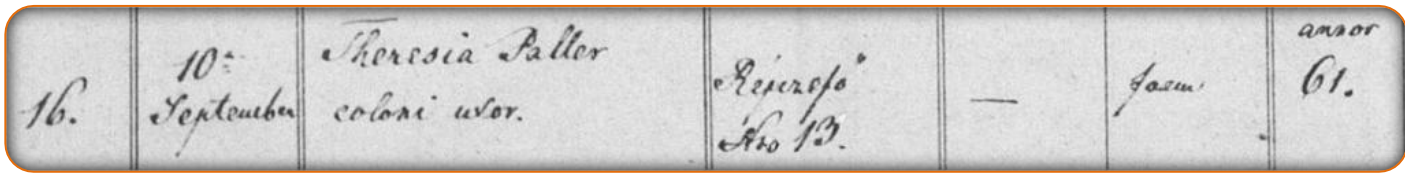

Haspel Terézia halotti bejegyzése, 1853.09.10. Alsórámócz (FS 4675463.film,172.kép)·

Ifj. Paller Tamás matrikulájának felkutatására sem nyílt lehetőségem, de idővonala házasságainak adataiból ismert, amelyek szerint 1802-ben született feltehetően valahol Burgenlandban. Foglalkozása asztalos és ácsmester volt. Alsórámóczon élt id. Paller Tamás testvére József is, aki szintén ács volt. Az ő létezésére is halotti bejegyzése utal. Ő 74 évesen 1856-ban halt meg, tehát 1782-ben született.

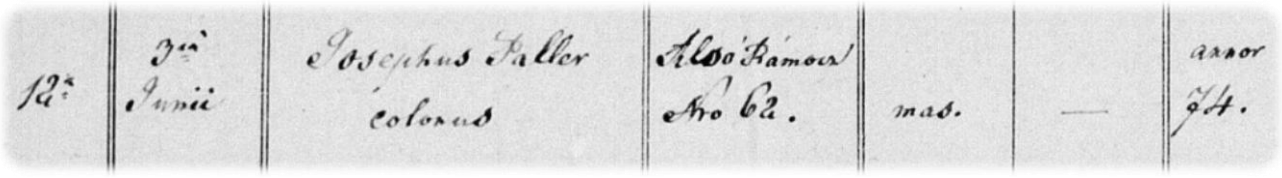

Paller József halotti bejegyzése 1856.06.03., Alsórámócz (FS 4675463 film, 210. kép).

Az ifj. Paller Tamásnak volt egy ikerszülés kapcsán meghalt felesége, ***Szeitl Mária***.

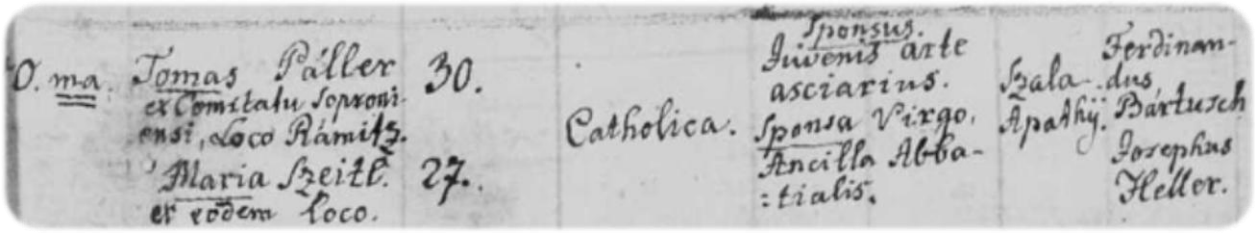

Ifj. Paller Tamás és Szeitl Mária házassága 1828.02.10-én, Zalaapátiban (FS 4674378 film, 227.kép).

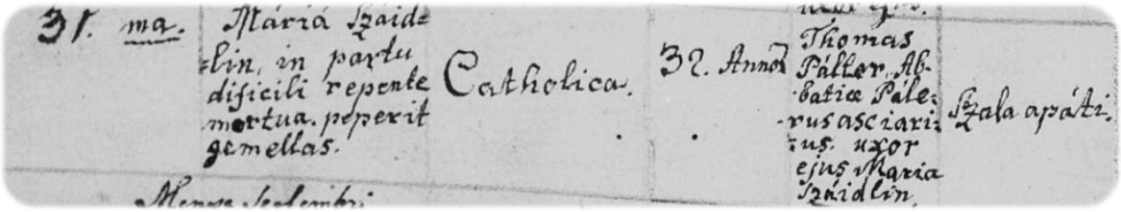

Szeitl Mária halála Zalaapátiban 1829.08.31-én (FS 4674378 film, 337.kép).

Az özvegy Tamás egyedül maradva Jozefa csecsemőjével rövidesen újranősült és elvette ***Rozner Máriát .***

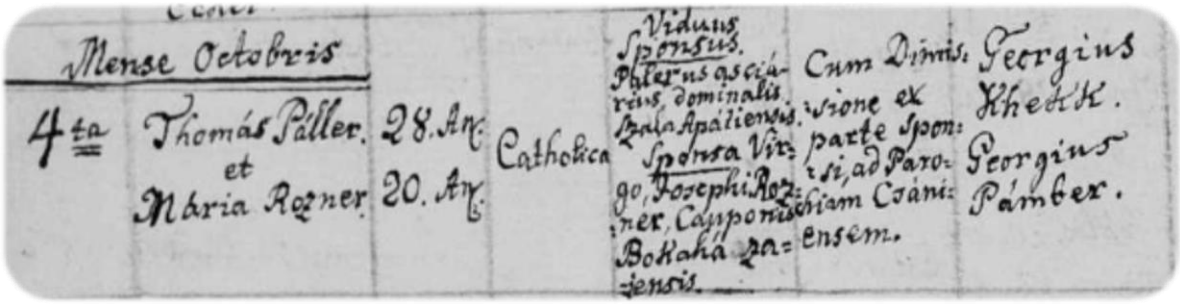

Paller Tamás és Rozner Mária házassága Zalaapátiban 1829.08.04-én (FS 4674378 film, 262.kép).

Ebből a házasságból számos gyerek született Zalaapátiban: **János** (1831), Sofi (1834), József (1836), Mária (1838), Tamás (1839), és Ferenc Alsócsányban (1844).

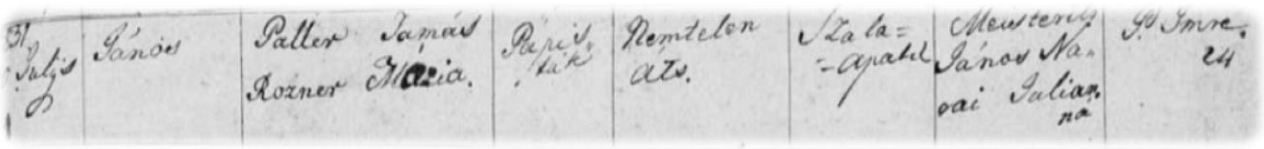

János fia Zalaapátiban született 1831.07.10-én Zalaapátiban (FS 4674379 film, 6.kép).

Jánosnak szintén János keresztnevű fia, **ifj. Paller János** azonban Somogy megyében Kéthelyen született **Takács Juliannától**.

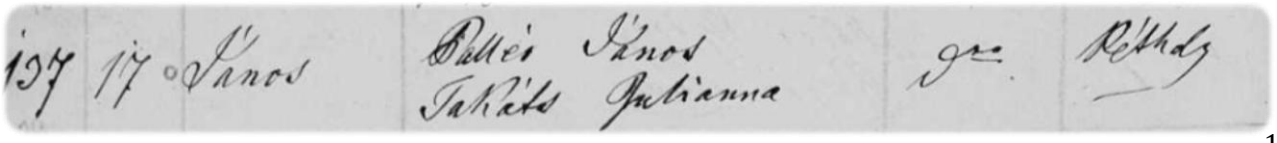

Ifj. Paller János született Kéthelyen 1865.09.17-én (FS 4583208 film, 385.kép).

Id. Takács János nyeregkészítő és Takács Julianna szolgálólány 1857-ben történt házasságkötésére utal az alábbi családi irat. Ezen látható a vőlegény és a menyasszony életkora, amelyekből születésük időpontjára is lehet következtetni és nagyszüleik neve, ami a felmenőket igazoló adat.

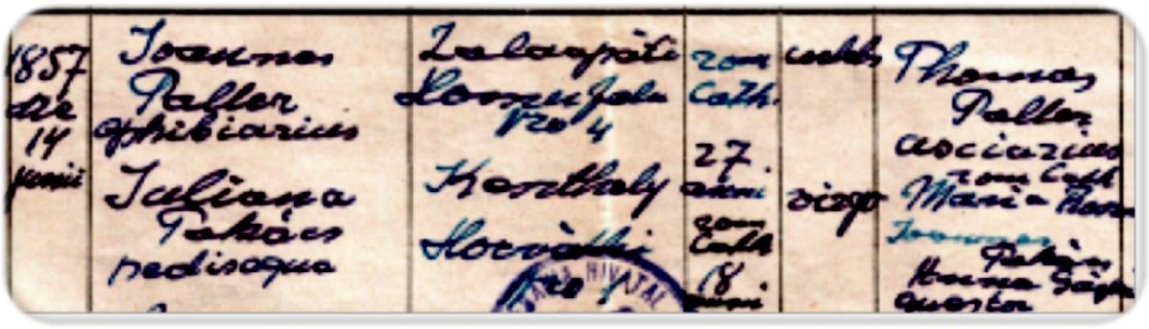

Azonban Takács Julianna kora 93 év az 1929. évi gyászjelentésében, tehát 1836-ban született. A házasságlevélen szereplő életkor adat ezzel nem egyeztethető, téves lehet. Ifj. Paller János születési időpontja azonban valósnak tűnik ugyanitt. Tehát 1830.

Alulirottak fájdalomtól megtört szivvel jelentjük, hogy szeretett jó édesanyánk, nagyanyánk és dédanyánk

ÖZV. PALLER JÁNOSNÉ

SZÜL. TAKÁTS JULIANNA

életének 93-ik évében folyó hó 2-án a halotti szentségek ájtatos felvétele után visszaadá lelkét a Mindenhatónak.

A megboldogult földi maradványait folyó hó 3-án délután fél 4 órakor helyezzük örök nyugalomra a Szent-Miklósról elnevezett sirkertben.

Az engesztelő szentmise áldozatot folyó hó 4-én délelőtt 9 órakor mutatjuk be a Mindenhatónak a keszthelyi róm. kath. templomban.

Keszthely, 1929. március 3.

ÁLDÁS ÉS BÉKE LENGJEN DRÁGA PORAI FÖLÖTT!

özv. Kiss Ernőné sz. Paller Kristina, Paller János, Paller Jenő, Horváth Gyuláné sz. Paller Jolán gyermekei.

özv. Paller Kálmánné sz. Vörös Anna, Paller Jánosné sz. Hertelendy Viktória menyei. Horváth Gyula vője.

Unokái és dédunokái.

Mérei-nyomda, Keszthely. 22590.

Paller Jánosné Takáts Julianna partecédulája (forrás: Országos Széchényi Könyvtár, Gyászjelentések)

Ifj. Paller János és **Takács Julianna** frigyéből még három gyermek született, köztük **Paller Jolán, dr. Horváth Zoltán édesanyja.**

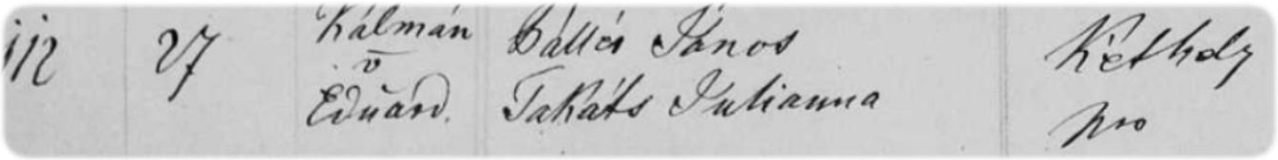

Paller Kálmán Eduárd születése Kéthelyen, 1863-ban (FS 4583208 film. 355.kép).

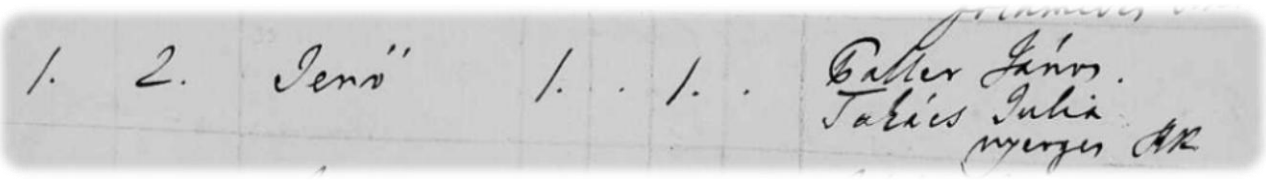

Paller Jenő született 1869.11.02-án, Marcaliban (FS 4583210 film, 516.kép).

Paller Jolán született Keszthelyen, 1873.11.23-án (FS 4490379 film 284. kép)·

Paller Jolán 1957.augusztus 15.-én Keszthelyen halt meg. Ugyanitt halt meg János körjegyző testvére is, 10 évvel korábban.

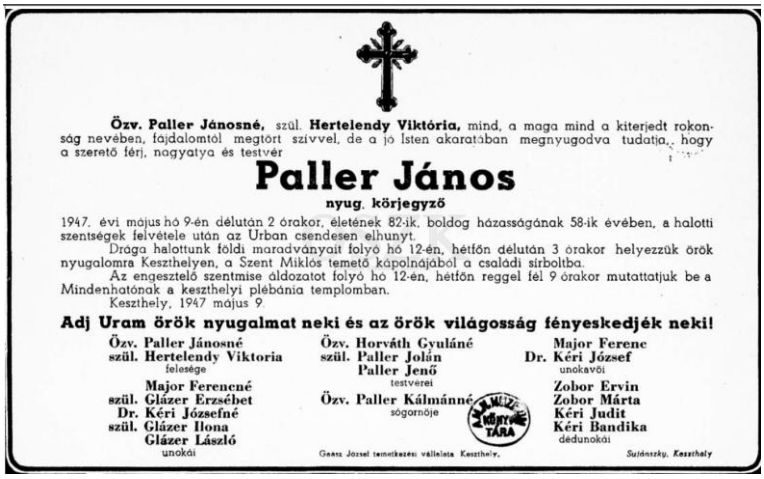

Özv. Paller Jánosné, szül. **Hertelendy Viktória,** mind, a maga mind a kiterjedt rokonság nevében, fájdalomtól megtört szívvel, de a jó Isten akaratában megnyugodva tudatja, hogy a szerető férj, nagyatya és testvér

Paller János

nyug. körjegyző

1947. évi május hó 9-én délután 2 órakor, életének 82-ik, boldog házasságának 58-ik évében, a halotti szentségek felvétele után az Urban csendesen elhunyt.

Drága halottunk földi maradványait folyó hó 12-én, hétfőn délután 3 órakor helyezzük örök nyugalomra Keszthelyen, a Szent Miklós temető kápolnájából a családi sírboltba.

Az engesztelő szentmise áldozatot folyó hó 12-én, hétfőn reggel fél 9 órakor mutattatjuk be a Mindenhatónak a keszthelyi plébánia templomban.

Keszthely, 1947 május 9.

Adj Uram örök nyugalmat neki és az örök világosság fényeskedjék neki!

Özv. Paller Jánosné
szül. Hertelendy Viktoria
felesége

Özv. Horváth Gyuláné
szül. Paller Jolán
Paller Jenő
testvérei

Major Ferenc
Dr. Kéri József
unokavői

Major Ferencné
szül. Glázer Erzsébet
Dr. Kéri Józsefné
szül. Glázer Ilona
Glázer László
unokái

Özv. Paller Kálmánné
sógornője

Zobor Ervin
Zobor Márta
Kéri Judit
Kéri Bandika
dédunokái

Gaász József temetkezési vállalata Keszthely. Sujánszky, Keszthely

Paller János körjegyző partecédulája 1947. (Országos Széchényi Könyvtár Gyászjelentések)

Horváth Gyula, dr. Horváth Zoltán édesapja, szolgabírói díjnokként 1896. szeptember 9-én vette feleségül **Paller Jolánt**.

5 gyermekük született:

-Jolán (1897.11.22.), férje Mohacsek Lajos. Fiuk Lajos, leányuk Ella.

Ella férje Fekete Sándor, fia Sándor, leánya Gabriella. Gabriella fia Jenes Bence.

-Gyula (1899.04.04.)

-Géza (1900.08.09.) Jegyző lett, utódja nem volt.

-Zoltán (1905.10.12.)

-Ernő Béla (1907.08.15.) Felesége Csírik Ilona. Vágsellyén jószágigazgató volt, utódja nem volt.

A népes Paller és Horváth család 1907-ben. H. Zoltán kis széken ül (forrás: családi képek)

Horváth Gyula idővel Csonkahegyhát körjegyzője lett. Ernő Béla fiát már Csonkahegyháton anyakönyvvezetőként saját maga jegyezte be.

Zoltán lett a neves keszthelyi szülész főorvos, aki az apósom volt. Munka Érdemrendet kapott nyugdíjba

vonulásakor. Érdemeit és életútját 2007-ben a következő néhány soros méltatás mutatja legjobban, amelyet gyermekei állítottak össze:

Dr. Horváth Zoltán emlékezete

Dr. Horváth Zoltán 1905. október 12.-én született Keszthelyen, értelmiségi polgári családban nevelkedett. Édesapja, Horváth Gyula, Zala megyei Csonkahegyhát jegyzője, édesanyja, Paller Jolán a település postamestere volt.

Horváth Gyula és Paller Jolán (forrás: családi képek)

Elemi és középiskoláit Keszthelyen végezte, a premontrei gimnáziumban, ahová még három fiútestvére is járt. Érettségi vizsgáit 1925-ben a kispesti Deák Ferenc Főgimnáziumban tette le. Még ez évben megkezdte ösztöndíjasként orvosi tanulmányait a pécsi Erzsébet Tudományegyetemen. Egyetemi évei alatt a közegészségügyi intézetben Fenyvesi professzor irányítása alatt díjtalan gyakornokként, majd később az egyetem szülészeti klinikáján, mint díjas gyakornok dolgozott. 1931-ben avatták orvosdoktorrá.

NOS RECTOR ET SENATUS ALMAE ATQUE
INCLYTAE UNIVERSITATIS SCIENTIARUM REGIAE
HUNGARICAE ELISABETHINAE
MEMORIAE COMMENDAMUS TENORE PRAESENTIUM SIGNIFICANTES, QUIBUS EXPEDIT UNIVERSIS.

Dr. Horváth Zoltán diplomája (forrás: családi iratok)

1934-ben feleségül vette **Gulyás Saroltát**, szeptember 12.-én kötöttek házasságot Pécsett. **Gulyás Sarolta** szülei **Pillárik Veronika**, és **Gulyás Ferenc** voltak.

Pillári Veronika és Gulyás Ferenc (forrás: családi képek)

Ekkor Keszthelyre költözött. Ott a betegbiztosító OTBA orvosaként általános praxist művelve körorvosként dolgozott. Ugyanakkor bejárt a keszthelyi kórházba ügyeletet vállalva. Ez időben a városi tanács tagjaként közreműködött a város irányításában is. 1933-45 között a premontrei gimnázium felkérésére, annak egészségtan tanáraként is dolgozott.

Kórházi működése közben miután a szülészet-nőgyógyászat után érdeklődött, elkezdte a szakvizsgára való felkészülést, melyet részben a pécsi egyetem szülészeti klinikáján Scipiades professzor irányításával, részben a szombathelyi kórház szülészet-nőgyógyászati osztályán gyakorolt. A keszthelyi kórháznak ez időben szülészeti osztálya még nem volt, csupán két alapszakma, belgyógyászat és sebészet működött. 1936-ban került kórházi statusba és 1937-ben a szülészeti-nőgyógyászati szakorvosi vizsga letétele után megkezdte a keszthelyi kórház szülészeti osztályának a megszervezését. 1937-től így a kórházban 1 szülészeti műtő és 1 szülőszoba, valamint 1 szülészeti kórterem működött az ő irányításával. Néhány év multán 3 szülészet-nőgyógyászati kórtermet alakítottak ki és 1945 után az osztálya tovább bővült. Dr. Magyari Gerő a kórház akkori igazgatója és sebész főorvosa, és a város tiszti főorvosa dr. Sebestyén László támogatta őt ebben.

Idő közben a család is gyarapodott, két gyermeke született: Endre (1938-) és Sarolta (1942-), később mindketten az orvosi pályát választották. Az 1950-es években osztályának forgalma nagy- mértékben megnőtt, ekkor már körülbelül 20 ággyal működött. Ezért a Jobs Szanatórium államosítása és renoválása után az Egészségügyi Minisztérium támogatásával 35 ágyas szülészeti-nőgyógyászati osztály létesült önálló műtő traktussal. Ebben kapott helyet az újszülött és gyermekosztály is és így racionális szakmai munka alakulhatott ki a két osztály között. (Annál is inkább, mivel a gyermekosztály kiválóan képzett főorvosa dr. Kutor Jenő és apánk a szülészet főorvosa nagyon jó barátok voltak).

Dr. Horváth Zoltán 33 évig vezette az osztályt és tényleges szakmai munkája mellett a szigorló orvosok oktatásával is foglalkozott. Rengeteget dolgozott, munkájában felesége mindenben segítette, biztos családi hátteret teremtve.

Dr. Horváth Zoltán, aki Keszthely városban orvosként 40 évet töltött, köztiszteletnek örvendett, hiszen megyeszerte ismerték. Munkája és személye megbecsüléseként a város **PRO URBE** éremmel tüntette ki. 1969-ben ment nyugdíjba, ez alkalomból a **Munka Érdemrend** ezüst fokozatát kapta. Nyugdíjba vonulása után még három évig a rendelőintézetben dolgozott, majd végleg visszavonult.

Felesége halála után Budapestre fogorvos lányához és férje dr.Barsi Béla (szerző) lakásába költözött (1991), ahol öt kiegyensúlyozott évet töltött szerető családja körében. 1996. július 20-án 91 éves korában végleg elhagyott bennünket. A keszthelyi Szent Miklós temetőben helyeztük örök nyugalomra.

Dr. Horváth Zoltán emberi és orvosi humánumával, felkészültségével, feltétlen igazság-szeretetével, vallásos mivoltával mélyen hatott embertársaira. Orvos dinasztiát alapított, hiszen fia, lánya és két unokája is az orvosi pályát választotta hivatásul (2 fogorvos, bőrgyógyász, traumatológus ortopéd sebész).

Elévülhetetlen érdeme a keszthelyi kórház fejlesztésében a szülészeti-nőgyógyászati osztály kialakítása és állandó gyarapítása. Apánk **ars poetikája a „salus aegroti suprema lex esto" volt (a beteg érdeke a legfőbb törvény)**, melynek mindig, minden orvos számára érvényesnek kell lennie!

Pillári Veronika keresztleveléből

Dr. Horváth Zoltán és felesége Gulyás Sarolta (Forrás: családi képek)

Fiuk, **dr. Horváth Endre** (bőrgyógyász főorvos). Felesége **Forster Ibolya** (kozmetikus), fia **dr. Forster H. Csaba** (ortopéd traumatológus sebész főorvos Svájcban) és az ő felesége **dr. Bognár Veronika** (szájsebész fogorvos).

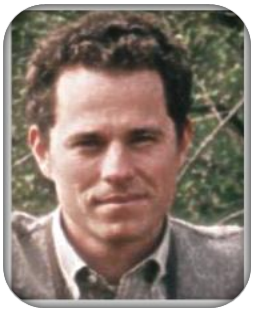

Dr.Horváth Endre feleségével, fiával és menyével

(Dr. Horváth Endre, Forster Ibolya, Dr.Forster H. Csaba, Dr.Bognár Veronika)

Leányuk, **dr. Horváth Sarolta** (fogorvos), férje **dr. Barsi Béla** (orvos – a szerző), fiai: **ifj. Barsi Béla** és **dr. Barsi András** Menyei: Siminszky Dóra és Rudolf Rita, unokái: Márk, Judit és Emma.

Összefoglalás

A tanulmány érdekessége a családkutatáson túlmenően annak érzékeltetése, hogy a XIX. századi feudális társadalmi viszonyok ellenére, a szorgalom és tudásvágy által vezérelt egyszerű zalai földművesek vagy iparosok leszármazottaiból miként fejlődhetett ki napjainkra egy valóságos orvos dinasztia.

Szerzőink figyelmébe

A szerkesztőség családtörténeti tárgyú cikkeket, könyvismertetéseket, illetve az egyesület életével és szakmai rendezvényekkel kapcsolatos beszámolókat vár az egyesület tagságától és az érdeklődő olvasóközönségtől egyaránt.

Kérjük, hogy:

- a lehető legjobban ellenőrizzék állításaikat, szakirodalmi, levéltári hivatkozással, példával támasszák alá; arról írjanak, amit jól ismernek.
- a cikkeknek a hiánytalan, végleges, „nyomdakész" változatát adják le, leadás után nincs már mód a változtatásra!
- az átírásokhoz az eredeti irat olvasható minőségű (de nem több MB-os terjedelmű) fényképét a lektorok számára mellékeljék, még akkor is, ha nem lesznek a cikkbe beillesztve.
- a cikkbe beillesztésre kerülő képek lehetőleg legyenek jó felbontásúak, de egyenként ne haladják meg az 500 kB-ot.
- a cikkbe beillesztésre kerülő képek helyét és az esetleges képaláírást adják meg a szövegben, a képeket ne illesszék be a cikkbe, hanem küldjék mellékletben.
- ügyeljenek a helyes gépelésre, futtassanak helyesírás-ellenőrzést leadás előtt.
- ügyeljenek az iratátírás, forrásközlés pontosságára.
- az évszázadokat arab számmal, a dátumokat a következő formában tüntessék fel: „1632. július 23." („1632.07.23." és hasonló formátumok kerülendők!) Lábjegyzetben az „1632. júl. 23." is megfelelő.
- a felhasznált műveket és levéltári anyagot lábjegyzet formájában hivatkozzák, külön irodalomjegyzéket nem szükséges készíteni.
- idézeteknél mindig adják meg a forrást.
- a felhasznált szakirodalmat/iratokat egységesen a következő szabványos formában adják meg:

Könyv:

Kovács István: *A könyv.* Bp., 2000. 50-55.

További hivatkozások esetén: *Kovács I.:* i. m. 62-64.

Ugyanarra a műre történő egymást követő hivatkozások esetén: Uo. 75-77.

Folyóiratcikk:

(3 vagy több szerző: et al., annál kevesebb: név szerint):

Darvas A., Kiss I., Jónás Á.: A folyóiratcikk címe. In: *Élet és Irodalom* 1.(2005.) 10-13.

Elektronikus:

Mint folyóiratcikk, és a részletes hivatkozásban fel kell tüntetni az URL-t és lehetőleg a letöltés dátumát:

Darvas A.: A folyóiratcikk címe. *Élet és Irodalom Online* (2005. június 12.).

http://www.es.hu/pd/display.asp?channel=PUBLICISZTIKA0637 (Letöltés dátuma: 2006. aug. 20.)

Levéltári irat:

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (továbbiakban: MNL OL) P 2018 Tomcsányi (Tomcsini) család vásárosnaményi levéltára, 1. cs. 1. tétel Tomcsányi család évrendezett iratai, 1603.

Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára (továbbiakban: MNL PML) IV. 3. c/2. Pest-Pilis-Solt vármegye nemesi közgyűlésének iratai, köz- és kisgyűlési iratok, nemességi iratok (acta nobilitaria) 1792. fasc. 2. nr. 1988.

A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy válogasson a beadott cikkek közül, későbbi számra halassza megjelentetésüket, a terjedelmesebb írásokat több részre bontva közölje le. A szakirodalmi összefoglalásokkal szemben előnyben részesülnek a primér források felhasználásával készült, egyéni kutatómunkán alapuló cikkek.

Nem megfelelő színvonalú, a családfa-kutatáshoz vagy az egyesület tevékenységéhez nem kapcsolódó, korábban máshol már megjelent írásokat a szerkesztőség nem fogad el közlésre.

A cikkeket MS Word formátumban a matrikula@macse.hu címre várjuk.

Köszönjük leendő szerzőink munkáját, fáradozását!

A szerkesztőség

MACSE 2021. MÁJUSI WEBINÁROK

2021. május 5. szerda 18 óra

Középkori igazságügyi analízis – uralkodói családfák archeogenetikai vizsgálata

Előadó: Dr. Neparáczki Endre, Magyarságkutató Intézet Archeogenetikai Kutatóközpontjának igazgatója és a Szegedi Tudományegyetem Genetikai Tanszékének tudományos munkatársa

Az előadás során megismerhetjük az archeogenetikát; hogyan lehet humán maradványokból DNS-t kinyerni, azokból milyen logikával vonhatók le leszármazási és rokonsági következtetések. Bemutatásra kerülnek röviden összefoglalva a hazai szempontból legfontosabb populációgenetikai eredmények. Végül az előadó kitér az Árpád-ház és a Hunyadiak genetikai kutatására és mindez hogyan kapcsolódik a Székesfehérvári Ószáriumban őrzött maradványokhoz.

2021. május 12. szerda 18 óra

Magyarországi összeírások a 16-19. században a családkutatás szempontjából vizsgálva

Előadó: Kónya Zsuzsanna család- és helytörténet kutató

Milyen összeírások készültek a 16-19. században, ezek milyen adatokat tartalmazhatnak és hogyan segíthetik a családtörténet-kutatókat? Az előadás során ezekre a kérdések kaphatnak választ a webinárium résztvevői.

2021. május 19. szerda 18 óra

A gyermek a családban és a gyermekmunka kérdései. A történeti, néprajzi források tanulságai

Előadó: Deáky Zita Deáky Zita PhD habil. egyetemi docens, ELTE BTK Néprajzi Intézet

A gyermekek koruk, nemük, szellemi és fizikai képességük alapján feladatot láttak el minden társadalomban – a család státuszától gazdasági helyzetétől függetlenül. A paraszt, az iparos, a kereskedő, a munkás családokban a munkára nevelés a szocializációs stratégia része, életstratégia volt az egyén fejlődése valamint kis- és nagyközössége érdekében. A 19. században figyeltek fel a családon kívül, a gyermekek korát és erejét meghaladó, bérért vagy csak tartásért végzett munkára, amelyre családjuk vagy saját megélhetésük érdekében kényszerültek végezni akár 6-7 éves koruktól kezdve.

Az előadás a gyermekmunka kérdéskörét és annak társadalmi, gazdasági és társadalmi összetevőit járja körbe a dualizmus időszakában.

2021. május 26. szerda 18 óra

Családtörténeti mátrix Nagyecseden - a településkutatás módszertana

Előadó: Szabó Előd család- és helytörténet kutató, a Matrikula családtörténeti folyóirat szerkesztője

Mi a teendő, ha az azonos nevek miatt elakadunk a kutatásban? És ha a másik ágon is ugyanez történik? Szabó Előd előadásában egy módszert mutat be, amivel a reménytelennek tűnő helyzetek nagy része feloldható. Egy település feldolgozása során készült adatbázist később rendkívül sokrétűen használhatunk fel, hogyha megfelelően állítottuk össze. Azon túl, hogy minden helybélinek minden ágon láthatóvá válnak a felmenői és a leszármazottai, létrejön egy kapcsolati háló, egy mátrix. Ezen belül bárhová navigálunk, minden személy összes rokonát láthatjuk és a látottakból rengeteg következtetést vonhatunk le. Ki hány évesen vesztette el a szüleit? Ki kivel, milyen rokonságban állt? Egyszerű vagy bonyolult mozaikcsaládokban éltek? Hogyan öröklődtek a foglalkozások? Egy távolabbról hozott menyasszony hogyan befolyásolta a leszármazottak további sorsát? Valóban igaz, hogy mindenki rokona a másiknak? Mindezekre a kérdésekre választ kaphatunk az előadásból.

A webinárokra feliratkozni a www.macse.hu oldal Eseménynaptárában lehet, a főoldal Aktualitások menüpont alatt. Az előadások egy része nyilvános, egy része zártkörű, a részvételhez MACSE tagság szükséges.

MACSE

H-1114 Budapest
Bartók Béla út 21.

koordinator@macse.hu

Adószám:
18213056-1-43

KSH:
18213056-9499-529-01

Egyesületi tisztségviselők:

Reicher Péter
elnök

Babcsányi Judit
titkár

Mihalik Béla Vilmos
titkár

Skoumal Krisztián
titkár

Solymosi Tamás
titkár

Gelei Judit
pénztárnok

Gonda István
Felügyelő Bizottság tagja

Sándor Ákos
Felügyelő Bizottság tagja

Szakály József
Felügyelő Bizottság tagja

Látogassa meg webhelyünket:
www.macse.hu